

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní JUDr. Jarmilou Ďáskovou v právní věci žalobce **D. K.**, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o přeplatek na důchodu, o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu,

t a k t o :

- I. Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení ze dne 8.11.2011, č.j...., **se z r u š u j e** pro vady řízení a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalované ze dne 8.11.2011 výše uvedené značky zamítla žalovaná námitky žalobce podané do jejího rozhodnutí ze dne 11.5.2011 a toto rozhodnutí potvrdila. Rozhodnutím ze dne 11.5.2011 uložila žalovaná žalobci povinnost vrátit přeplatek na invalidním a vdovském důchodu paní L. Z., podle ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizace a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, za období od 2.6.2009 do 1.8.2009 v částce 6.079,- Kč do 15-ti dnů od právní moci rozhodnutí. Toto rozhodnutí bylo žalobci doručeno 16.5.2011.

Ve včas podaných námitkách žalobce namítal, že nesouhlasí s uložením povinnosti vrátit přeplatek na důchodu zesnulé paní L. Z. Uvedl, že není jejím dědicem a nemůže být ani pokládán za příjemce důchodu a odkázal na své předešlé podání a na rozhodnutí notářky JUDr. D.

Žalovaná přezkoumala napadené rozhodnutí v plném rozsahu, včetně uplatněných námitek v souladu s ust. § 88 odst. 4 zákona č. 582/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů. K námitkám uvedla následující:

Žalovaná vyplácela paní L. Z. invalidní a vdovský důchod, který byl zasílán na účet č..... vedený u České spořitelny a.s. Paní L. Z. 1.6.2009 zemřela. Zastavení výplaty invalidního a vdovského důchodu bylo provedeno s účinností od 2.8.2009. V době od 2.6.209 do 1.8.2009 byl žalovanou vyplácen invalidní a vdovský důchod v celkové částce 14.248,- Kč, ačkoliv nenáležel, neboť oprávněná osoba – L. Z., zemřela dne 1.6.2009. Tím vznikl přeplatek ve výši 6.079,- Kč. Částka 8.169,- Kč byla žalované vrácena Českou spořitelnou a.s.

K námitkám žalobce žalovaná uvedla, že usnesením Okresního soudu ve Zlíně, č.j. 33D 1161/2009-23 ze dne 10.9.2009 bylo rozhodnuto v řízení o dědictví po paní L. Z. Dědické řízení bylo zastaveno a majetek zanechaný paní L. Z. byl vydán účastníku řízení – žalobci, včetně práv a povinností vyplývajících ze smlouvy o sporožirovém účtu č. vedeného u České spořitelny a. s. Žalobce se tohoto vydání nezřekl a přijal tak práva a povinnosti s tímto účtem související. Na zmíněný účet žalovaná poukázala již nenáležející důchod. Určující je, že žalobce měl a mohl vědět o tom, že se jedná o invalidní a vdovský důchod vyplácený neprávem, neboť mu jako vypravovateli pohřbu paní L. Z. byla známa skutečnost, že zemřela a že její smrtí došlo k zániku nároku na důchod. Žalobce přijal nejen práva, ale i povinnosti vztahující se k bankovnímu účtu, na něž byl neprávem vyplacený důchod zaslán, z toho důvodu má povinnost vrátit žalované přeplatek na důchodu paní L. Z. ve výši 6.079,- Kč. Vzhledem k tomu, že podle ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., má plátce důchodu vůči příjemci důchodu nárok na vrácení, jestliže byl důchod vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce než náležel námitky zamítla a rozhodnutí potvrdila podle § 90 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb.

Žalobce proti tomuto rozhodnutí vznesl opětovně námitky – podal podnět k provedení přezkumného řízení podle § 94 odst. 1 a násl. trestního řádu (zřejmě měl namysli správního řádu), kde zároveň v souladu s ust. § 95 odst. 5 zde již uvedeno správně správního řádu, požádal o pozastavení vykonatelnosti předmětného usnesení.

Uvedl, že byl napadeným rozhodnutím zavázán uhradit částku 6.079,-Kč jako přeplatek na důchod po zemřelé paní L. Z. V rozhodnutí se vycházelo z toho, že je dědicem a že je tedy povinen vrátit částku, která byl poukázána na její účet po její smrti. Opětovně se odvolává na své podání ze dne 11.11.2010 a na námitky ze dne 17.5.2011, kde z nich je naprosto nesporné, že není povinným hradit zmíněný přeplatek. Správní orgán I. ani II. stupně se nezabývaly tím, že není povinou osobou. Namítl, že se na něho nemůže vztahovat ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., není v žádném případě příjemcem ani osobou, kterou by bylo možno za příjemce pokládat ve smyslu výše uvedeného zákona. Když získal právo k účtu tj. dne 10.9.2009, bylo na účtu 0,- Kč a je tedy zřejmé, že mohl odpovídat za účet pouze v době, kdy na něm nebyl žádný pohyb. Co se dělo před tímto datem, za to neodpovídá

ani odpovídat nemůže. Požádal ve smyslu ust. § 97 odst. 3 správního řádu, aby bylo napadené rozhodnutí zrušeno a věc vrácena správnímu orgánu I. stupně.

Žalovaná toto podání postoupila Krajskému soudu v Brně, neboť ho posoudila jako žalobu s odůvodněním, které uvedla v napadeném rozhodnutí. Podotkla, že Okresní soud ve Zlíně usnesením č.j. 28C 359/2010 ze dne 7.1.2011 zastavil řízení ve věci žaloby, kterou od žalobce požadovala vrácení částky 6.079,- Kč podle § 451 odst. 2 občanského zákoníku s odůvodněním, že podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.4.2006 sp. zn. 33Odo 1149/2004 v této věci není dána pravomoc soudu k projednání a rozhodnutí, a proto věc vrátil České správě sociálního zabezpečení k dalšímu řízení. Vzhledem k tomu, že žalovaná je povinna nakládat se státními prostředky řádného hospodáře, trvá na svém rozhodnutí a povinnosti žalobce vrátit přeplatek ve výši 6.079,- Kč.

Žalobce na výzvu soudu v podání došlém soudu 13.1.2012 upřesnil podání z 23.11.2011 jako žalobu proti rozhodnutí žalované ze dne 8.11.2011 a zopakoval námitky uvedené ve svém podání ze dne 23.11.2011 a k výše uvedenému uvedl, že byl evidentně porušen zákon, neboť státní orgán, který by ho měl jako občana v jeho právech hájit, ho naopak poškodil. Navrhl zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci správnímu orgánu k dalšímu řízení. Zároveň souhlasil, aby soud rozhodl o žalobě bez nařízení jednání.

Krajský soud v Brně přezkoumal napadené rozhodnutí jakož i řízení předcházející jeho vydání, a to v rozsahu jejich napadení žalobou (§ 71 odst. 1 a § 75 odst. 2 věta první zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního ve znění pozdějších předpisů (dále jen s.ř.s.)).

Ve věci bylo rozhodnuto bez nařízení jednání ve smyslu ust. § 51 odst. 1 s.ř.s., neboť soud může rozhodnout o věci samé bez jednání, jestliže to účastníci shodně navrhli nebo s tím souhlasili. V tomto případě byl dán souhlas obou stran sporu, proto soud ve věci nenařizoval jednání.

Po přezkoumání všech podkladů nacházejících se v soudním spise i ve správním spise žalované, dospěl soud k závěru, že žaloba je důvodná.

Rozhodnutím žalované ze dne 11.5.2011 byla žalobci podle § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí uložena povinnost vrátit přeplatek na invalidním a vdovském důchodu paní L. Z., za období od 2.6.2009 do 11.8.2009 v částce 6.079,- Kč do 15-ti dnů od právní moci rozhodnutí. Své rozhodnutí odůvodnila žalovaná tím, že dědické řízení proti zemřelé paní L. Z. a majetek zanechaný zůstavitelkou byl vydán žalobci, včetně práv a povinností vyplývajících ze smlouvy o sporožirovém účtu č. vedeného u České spořitelny a. s. Žalobce se tohoto vydání nezřekl a přijal tak práva a povinnosti s tímto účtem související. Na zmíněný účet Česká

správa sociálního zabezpečení poukázala již nenáležející důchod. Určující je, že žalobce měl a mohl vědět o tom, že se jedná o invalidní a vdovský důchod vyplácený neprávem, neboť mu jako vypravovateli pohřbu paní L. Z. byla známa skutečnost, že zemřela a že její smrtí došlo k zániku nároku na důchod. Žalobce přijal nejen práva ale i povinnosti vztahující se k bankovnímu účtu, na nějž byl neprávem vyplácený důchod zaslán, z toho důvodu má povinnost vrátit žalované přeplatek na důchodu ve výši 6.079,- Kč.

Vydání rozhodnutí žalované ze dne 8.11.2011 předcházelo usnesení Okresního soudu ve Zlíně, č.j. 28C 359/2010 ze dne 7.1.2011, kterým bylo zastaveno řízení ve věci žaloby, kterou od žalobce požadovala žalovaná vrácení částky 6.079,- Kč podle § 451 odst. 2 občanského zákoníku s odůvodněním, že podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.4.2006, sp. zn. 33Odo 1149/2004 v této věci není dána pravomoc soudu k projednání a rozhodnutí, a proto věc vrátil žalované k dalšímu řízení.

Proti rozhodnutí žalované ze dne 8.11.2011 brojil žalobce žalobou ze dne 23.11.2011, kde namítal, že napadené rozhodnutí je nezákonné, neboť není dědicem zemřelé ani příjemcem předmětného důchodu. Pouze mu jako vypraviteli pohřbu byl vydán její majetek nepatrné hodnoty a dědické řízení bylo zastaveno. Práva a povinnosti k účtu, na který byl poukazován důchod zůstavitelky, získal až 10.9.2009, kdy na účtu již nebyly žádné finanční prostředky. Je proto přesvědčen, že s účtem nedisponoval a disponovat nemohl a také nemohl přijmout žádné povinnosti vztahující se k předmětnému účtu, protože k 10.9.2010 žádné povinnosti nebyly.

Krajský soud v Brně v souladu s judikaturou NSS (4 Ads 163/2009 ze dne 13.4.2011) uvedl, že z ust. § 3 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění v platném znění a § 63 téhož zákona a contrario, lze dovodit, že nárok na výplatu důchodu zaniká zásadně smrtí, přičemž posledně uvedené ustanovení zakotvuje pro případ smrti oprávněného výhradně přechod nároku na částky splatné do dne smrti oprávněného, a to současně s právním nástupnictvím v tomto ustanovení vyjmenovaných osob blízkých ve formě vstoupení do dalšího řízení o dávce, zemřel-li oprávněný po uplatnění nároku na tuto dávku.

NSS judikoval ve výše uvedeném rozsudku závěr, že napadené rozhodnutí žalované o povinnosti žalobce vrátit přeplatek na dávce důchodového pojištění paní L. Z. jako oprávněného nebylo možno založit na ust. § 118 a) zákona č. 582/1991 Sb., jak učinila žalovaná, neboť zde vymezená povinnost (odpovědnost) je výslovně vázána jen na příjemce dávky ve smyslu § 64 odst. 1 věty první zákona o důchodovém pojištění, jímž žalobce nebyl. Ust. § 118 a) zákona č. 582/1991 Sb., zakotvuje výhradně právní vztah mezi plátcem a příjemcem důchodu. Nelze je použít a na jeho základě dovozovat vznik jakéhokoliv odpovědnostního právního vztahu mezi plátcem důchodu a jinou osobou, neboť odpovědnost příjemce dávky vychází z principu z objektivní odpovědnosti založené na zavinění, kterou nelze přenést na jiného. Je tedy vyloučeno, aby plátce důchodu na základě ust. § 118 a) odst. 1 zák.č. 582/1991 Sb., vymáhal přeplatek důchodu na jakémkoliv jiné osobě než příjemci

dávky, a není proto možné právní vztah mezi žalovanou, jakožto plátcem důchodu na straně jedné a žalobcem, který byl pouze osobou mající oprávnění disponovat s prostředky na bankovním účtu zemřelé příjemkyně dávky, hodnotit jinak, než jako právní vztah soukromoprávní, zřejmě jako odpovědnostní právní vztah z titulu bezdůvodného obohacení ve smyslu § 451 odst. 2 občanského zákoníku.

Z toho vyplývá, že krajský soud v soudním řízení není oprávněn popřít svou pravomoc rozhodnout o žalobě. Soudy ve správním soudnictví mohou vyjádřit právní názor na otázku pravomoci správního orgánu k vydání rozhodnutí v rámci přezkumu správního rozhodnutí. Jediným, kdo je v projednávané věci oprávněn svou pravomoc popřít (a může se tak stát formou kompetenčního sporu), je žalovaná ČSSZ; ta však neshledala nedostatek své pravomoci a vydala meritorní rozhodnutí. Pokud soudy ve správním soudnictví vysloví v rámci přezkumu správního aktu názor o nedostatku pravomoci ČSSZ, bude na tomto správním orgánu, aby případně tento podal návrh na rozhodnutí kompetenčního sporu. V této věci nebyla splněna základní podmínka předvídaná ust. § 1 odst. 2 zákona č. 131/2002 Sb., a to vzájemné popření pravomoci vydat rozhodnutí stranami tohoto sporu, kterými by mohly být ČSSZ jako orgán moci výkonné a Okresní soud ve Zlíně v občanském soudním řízení.

V souladu s judikaturou NSS krajský soud konstatuje, že žalovaná nebyla oprávněna uložit žalobci povinnost vrátit přeplatek na důchodové dávce zemřelé paní L. Z., jak napadeným rozhodnutím učinila podle ust. § 118 a) odst. 1 zák. č. 582/1991 Sb.

Podle § 118 a) odst. 1 zák. č. 582/1991 Sb., jestliže důchod byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce než náležel, protože příjemce důchodu nesplnil některou jemu uloženou povinnost, přijal důvod nebo jeho část, ačkoliv musel s okolností předpokládat, že byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce než náležel, nebo vědomě jinak způsobil, že důchod nebo jeho část byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce než náležel, má plátce důchodu určit příjemci důchodu nárok na vrácení, popřípadě náhradu nesprávně vyplacené částky. Povinnost podle ust. § 118 a) zákona č. 582/1991 Sb., je výslovně vázána jen na příjemce dávky ve smyslu § 64 odst. 1 věty první zákona o důchodovém pojištění, podle níž příjemcem důchodu je oprávněný nebo jeho zákonný zástupce nebo zvláštní příjemce. Kdo je zvláštním příjemcem stanoví § 118 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., podle něhož je zvláštním příjemcem dávky důchodového pojištění za

- a) občan určený rozhodnutím obecního úřadu podle § 10,
- b) občan, kterému byl sirotčí důchod vyplácen do dne nabytí způsobilosti dítěte k právním úkonům, a to od tohoto dne.

Ze spisové dokumentace je zřejmé, že žalobce nebyl za života paní L. Z. příjemcem invalidního a vdovského důchodu, neboť nebyl oprávněný (tím byla paní L. Z.), nebyl ani jejím zákonným zástupcem a nebyl ani zvláštním příjemcem dávky ve smyslu ust. § 118 odst. 1 zákona 582/1991 Sb. Nelze jej použít a na jeho základě dovozovat vznik jakéhokoliv odpovědnostního právního vztahu mezi plátcem a jinou osobou než příjemcem důchodu, a to i

z toho důvodu, že odpovědnost příjemce dávky vychází z principu subjektivní odpovědnosti založené na zavinění, kterou nelze přenést na jiného. Je vyloučeno, aby plátce důchodu na základě ust. § 118 a) odst. 1 vymáhal přeplatek důchodu na jakékoliv jiné osobě než příjemci dávky, ve zde projednávané věci na žalobci, který byl pouze osobou mající oprávnění disponovat s prostředky na bankovním účtu příjemce dávky, a to navíc v době, kdy již na tomto účtu nebyl žádný zůstatek.

Soud k tomu ještě podotýká, že i pro případ, že by snad žalovaná založila napadené rozhodnutí na jiném ustanovení než na § 118 a) odst. 1 dospěl soud k závěru, že žalovaná nebyla v projednávané věci oprávněna žalobci uložit povinnost vrátit přeplatek na důchodové dávkce paní L. Z., a to z toho důvodu, že dávky důchodového pojištění, které již byly vyplaceny v souladu s příslušnými zákonnými ustanoveními, nelze zpětně vymáhat. Snížení či odnětí důchodu, jakož i zastavení jeho výplaty lze ze zákona provádět v zásadě toliko do budoucna, s výjimkou případu, kdy tyto dávky byly vyplaceny neprávem v důsledku zaviněného porušení povinnosti ze strany příjemce dávky.

S ohledem na výše uvedené soud uzavírá, že žalovaná nebyla v rámci svých pravomocí, vymezených v § 5 a navazujících ustanoveních zákona č. 582/1991 Sb., popřípadě jinými předpisy veřejného práva, oprávněna uložit žalobci povinnost vrátit tento přeplatek na důchodové dávkce (invalidní a vdovský důchod zemřelé paní Brankové) podle § 118 a) odst. 1 zák. č. 582/1991 Sb., jak napadeným rozhodnutím učinila.

Na základě výše uvedených důvodů dospěl krajský soud po přezkoumání napadeného rozhodnutí, usnesení Okresního soudu ve Zlíně, sp. zn. 28C 359/2010, usnesení Okresního soudu ve Zlíně ze dne 10.9.2009, č.j. 33D 1161/2009-23 a další spisové dokumentace k závěru, že žalovaná nebyla oprávněna uložit žalobci povinnost vrátit přeplatek na důchodových dávkách zemřelé paní L. Z., jak napadeným rozhodnutím učinila. Proto nezbylo soudu než napadené rozhodnutí zrušit pro nezákonnost podle § 78 odst. 1 s.r.s. a věc vrátit žalované k dalšímu řízení, v němž řízení o úhradě přeplatku vůči žalobci zastaví. Právním názorem, který vyslovil soud ve zrušujícím rozsudku je v dalším řízení správní orgán vázán (§ 78 odst. 4 a 5). Soud ponechává na zvážení žalované, zda v intencích shora uvedených závěrů podá návrh na rozhodnutí kompetenčního sporu ve smyslu ust. § 1 odst. 1 písm. a) a odst. 2 věty druhé zákona č. 131/2002 Sb., jehož stranami bude žalovaná jako orgán moci výkonné a Krajský soud v Brně a Okresní soud ve Zlíně. V tomto případě soud odkazuje na již obdobně rozhodnutou věc u NSS v Brně č.j. Konf. 53/2010-20 ze dne 18.11.2010.

Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z ust. § 60 odst. 1 s.r.s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce byl v posuzované věci úspěšný, náklady řízení nepožadoval, žalované náhrada nákladů řízení nepřisluší, proto bylo rozhodnuto tak, že žádnému z účastníků nebyly náklady řízení přiznány.

P o u č e n í :

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s.ř.s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách www.nssoud.cz.

V Brně dne 13. února 2012

JUDr. Jarmila Ďásková, v.r.
samosoudkyně

Za správnost vyhotovení:
Barbora Zachovalová